

Een groene boa gebruikt zijn terrein-kennis om de brandweer bij aankomst zo snel mogelijk op weg te helpen.

foto Staatsbosbeheer

Ben je al klaar voor het voorkomen van natuurbrand?

De urgentie van natuurbrandpreventie wordt breed erkend. In sommige gebieden is al een natuurpreventieplan vastgesteld, in andere loopt het gebiedsproces volop. Er komt daarbij veel op terreinbeheerders af: hoe kun je je natuurdoelen bereiken én je terrein zo brandveilig mogelijk inrichten? Een praktijkadvies en de nieuwe *Handreiking Natuurbrandpreventie* helpen op weg. Voor maatregelen komt tot 2030 in totaal 29 miljoen euro beschikbaar.

tekst Ria Dubbeldam

> De natuurbranden in De Meinweg en Deurnese Peel in april 2020 staat nog op het netvlies. De blushelikopter kon maar op een plek tegelijk zijn, het dorp Herckenbosch werd 's nachts geëvacueerd en het duurde acht weken voordat de brand volledig gedoofd was. Dit bracht Marc Brosschot, landelijk adviseur arbo, veiligheid en milieu bij Staatsbosbeheer, ertoe om samen met een collega een interne audit uit te voeren. Was hun organisatie klaar voor dit soort calamiteiten? Nee, maar er waren wel teams met ervaring. Hun kennis diende als basis voor een beleidsplan en een handelingskader. Staatsbosbeheer participeerde in eerste instantie op eigen initiatief in landelijke overleggen met onder andere ministeries, provincies en brandweer. Maar vanwege de belangrijke rol van terreineigenaren en terreinbeheerders is besloten de krachten te bundelen en zaken af te stemmen in een werkgroep van de Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren (VBNE) en de Unie van

Bosgroepen. Tiemen Brouwer van Staatsbosbeheer werd het aanspreekpunt namens de andere terreinbeherende organisaties (TBO's). Voor beheerders kwam het *Praktijkadvies Risicobeheersing en bestrijding van natuurbranden*. In het verlengde daarvan ligt er nu ook de *Handreiking Natuurbrandpreventieplan*, waarvan Brosschot de hoofdauteur is.

Bundeling van inzichten

Brosschot: 'Rijk, provincies en terreinbeheerders hebben afgesproken dat er voor ieder risicogebied een natuurbrandpreventieplan moet komen. Dat wordt uitgewerkt door de gemeente, de veiligheidsregio, de terreinbeherende organisaties en andere partijen zoals waterschap en recreatieondernemers. De handreiking helpt daarbij; het is een bundeling van inzichten van natuurterreinbeheerders.' Een belangrijk advies: bedenk goed wie namens de terreinbeheerders in een werkgroep voor het

'Laten we de natuur zo inrichten dat die de grote winnaar is'

Bart van der Aa, coördinator Natuurbeheer bij Natuurmonumenten, eenheid Noordoost-Brabant & Rijk van Nijmegen, is onder meer contactpersoon namens de terreinbeheerders in vier veiligheidsregio's waaronder Limburg-Noord.

'Vrijwel alle natuurbranden ontstaan door menselijk handelen. Het stuit me tegen de borst dat de natuur zich dan maar moet aanpassen. En waarom wordt er uitsluitend naar bos- en natuurgebieden gekeken, terwijl dorpen ook omgeven kunnen zijn door akkers en weilanden? Die kunnen evengoed ten prooi vallen aan (onbeheersbare) branden. Daar worden geen compartimenten en stoplijnen gemaakt. Het neemt niet weg dat natuurbeheerders het gevaar van onbeheersbare branden erkennen. Maar laten we beginnen met bewustwording en vervolgens kijken hoe we de natuur zo kunnen inrichten dat die veiliger wordt en als grote winnaar uit de bus komt. Natuurbrandpreventie kan goed samengaan met de ambities om bosgebieden weerbaarder en klimaatbestendiger te maken. Daar zit een koppelkans, net zoals bij het verbinden van geïsoleerde heideterreintjes via compartimentsgrenzen en brandgangen. Als de overheid daar een substantiële bijdrage aan kan leveren samen met ons omvormingsbeheer en de natuur de tijd krijgt zich aan te passen, dan wordt de natuur op termijn veiliger. Knelpunt is dat het subsidieprogramma maar tot 2030 duurt en 29 miljoen daarvoor veel te weinig is. De prioriteit ligt wat ons betreft bij het bereik- en berijdbaar maken van grote boswegen voor hulpdiensten; een grote kostenpost, maar een maatregel die de natuur minder direct raakt. Langs deze wegen kunnen we brandvertragende zones inrichten door aanplant van loofbomen en struiken. Wat betreft omvorming van bosranden: mogen we er wel kappen? We lopen aan tegen praktische en juridische zaken vanuit SNL, FSC-certificering, gedragscode en herplantplicht. Het zou erg helpen als er vanwege de urgentie en het maatschappelijk belang een uitzondering komt.'

foto Bart van der Aa Natuurmonumenten

Routepaal compartimentsgrenzen voor brandweer en hulpdiensten.

natuurbrandpreventieplan wordt afgevaardigd. Iemand met beleidservaring of iemand met praktische gebiedskennis? 'Meestal is het een combinatie. Belangrijk is vooral het mandaat te hebben om ter plekke toezeggingen te kunnen doen. Vooral als de afgevaardigde ook andere TBO's vertegenwoordigt, moeten vooraf goede afspraken zijn gemaakt.'

Apellen

Centraal in de handreiking staat het ui-model waarmee je te nemen stappen een voor een afpelt. 'Besluit niet te snel tot terreinmaatregelen zoals bomen of de bosrand kappen, maar kijk eerst naar hoe gedrag is te beïnvloeden om brand te voorkomen. Praktische zaken als: hoe snel kan de brandweer ter plekke zijn, waar zijn de bluswatervoorzieningen, wat kan een recreatieondernemer zelf doen? En, als je tegelijkertijd brandveiligheid en natuurdoelen kan bedienen, dan is dat natuurlijk het mooist. Zo zijn rond het Bargerveen zanddijken aangelegd om water vast te houden. Op de dijken zijn bredere fietspaden aangelegd die de brandweer bij brand kan gebruiken om snel ter plaatse te zijn.'

'Dankzij Interreg-programma loopt de grensstreek voor de troepen uit'

Johan Arts is regiomanager Limburg voor Bosgroep Zuid Nederland en contactpersoon voor de leden in de provincie.

'In de Nederlands-Duitse grensstreek tussen Mook en Echt-Susteren hebben we in 2016-2020 deelgenomen aan het grensoverschrijdende Interreg-project Natu(ur)brandmanagement. Toen dat programma bijna was afgelopen brak in De Meinweg en Deurnese Peel brand uit. Ter plekke ben ik met eigen collega's en van Staatsbosbeheer in touw geweest om de brandweer op weg te helpen. Dat zijn calamiteiten die je bijblijven. De Veiligheidsregio Limburg Noord heeft vervolgens een nieuwe Interreg-aanvraag gedaan voor grensoverschrijdende samenwerking, training en opleiding, kennisontwikkeling en -deling en de uitvoering van maatregelen. Het project van 4 miljoen euro is in december 2024 gegund. De Bosgroep brengt namens alle Nederlandse terreinbeheerders de groene vakkennis in voor het gebiedsproces. De eerste werkgroepen zijn gestart. Tegelijk met dat Interreg-project kwam LVVN met subsidie voor heel Nederland. Eigenlijk lopen we voor de troepen uit. Met de kennis en inzichten die we al hebben opgedaan zijn de terreinbeheerders en de brandweer adequater voorbereid op natuurbrand. In De Meinweg zijn de compartimenten ingericht en is de waterkelder van het voormalige drinkwaterpompstation midden in het gebied omgevormd tot bluskelder waardoor de brandweer snel over veel water kan beschikken. Zes veiligheidsregio's in Limburg, Noord-Brabant en Zeeland hebben nu samen een handcrewteam dat in het veld polletje voor polletje het vuur kan doven, en de brandweer rukt na een melding bij voorbaat met meerdere voertuigen uit om een brand in de kiem te smoren. Het zou mooi zijn als het onderhouden van de natuurbrandpreventiemaatregelen in het SNL-stelsel belandt. Het is een ondergeschoven thema, terwijl er gezien de klimaatvooruitzichten veel van terreinbeheerders gevraagd wordt.'

